СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXXII. Число 28. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 4. лютого, 1924. VOL. XXXII. No. 28. Jersey City, N. J., Monday, February 4, 1924. THREE CENTS

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ ОСУДЖУЄ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 1. лютого. — Симпатики потайної організації протичужинецької Ку-Клакс-Клена поставили на конвенції майнерської юнії внесення, щоби юнія відкликала своє вороже становище до Клена, яке вона порішила була на попередній конвенції. Над внесенням розвинулася довша дискусія, в якій навіть дехто з внескодавців остро критикував Клен за його становище до юнійних організацій. Остаточно конвенція подавляючою більшостю голосів рішила не зміняти свого проти-Кленівського становища та оставити на далі в конституції юнії постанову, що член Ку-Клакс-Клена не може бути членом майнерської юнії. За Кленом заявилося всего 150 голосів.

Конвенція вибрала опісля делегата на межинародний копальняний конгрес, що має відбутися в найблизчій червень в Празі, в Чехословаччині. Став ним Томас Кенеді, президент семого округа майнерської юнії.

Сим конвенція вичерпала всі точки своєї програми кромі справи привернення в членстві Олександра Говата.

НАФТОВИЙ СКАНДАЛ РОСТЕ ДАЛІ

ВАШІНГТОН, 1. лютого. — Нафтовий скандал, в котрий попало вже кількох визначних політиків републиканської партії, шириться далі, захоплюючи сим разом чільних демократів.

Основою скандалу були зізнання нафтового міліонера Едварда Догені, фінансового агента демократичної партії, перед сенатовим комітетом, що веде слідства в справі винайму нафтових теренів, зарезервованих (застережених) для американської воєнної фльоти.

ВМІШАННЄ В СКАНДАЛ БУВШОГО СЕКРЕТАРЯ СКАРБУ МЕКАДУ

Догені зізнав наперед, що він наняв був Віліема Мекаду, бувшого президента Вилсона, та бувшого секретаря (міністра) скарбу у Вилсоновім кабінеті, щоби він обороняв його спілку яко адвокат, та що спілка заплатила Мекаду за два роки служби коло 250,000 долярів.

Приятелі Мекаду, котрі виставляли його кандидатуру на президента Злучених Держав з рамени демократичної партії, тепер бачуть, що його кандидатура може стати безнадійна, хоча Мекаду брав гроші від нафтяра вже тоді, як він перестав бути публичним урядником.

Мекаду, дізнавшися про закиди, йому пороблені, телеграфував з Каліфорнії до сенатового комітету, що він домагається як найскоршого покликання себе до зізнань. Комітет назначив йому переслуханнє на понеділок.

ПРОКУРАТОР ТЕЖ ВМІШАНИЙ В СКАНДАЛ

Ще більшу сензацію, як зізнання про Мекаду, викликали зізнання Догені про Томаса Вота Ґреґорі, котрий колись був генеральним прокуратором (міністром судівництва) в кабінеті Вилсона, а котрого президент Кулидж недавно іменував спеціяльним прокуратором уряд для вислідження нафтового скандалу. Про нього власне зізнав Догені, що він теж був адвокатом нафтових інтересів в Мексику та побирав височезні заплати за свою службу.

Президент Кулидж сейчас поспішився відбути з Ґреґорі конференцію і, як кажуть, задумує відкликати своє іменовання.

ЩЕ ОДИН МІНІСТЕР

Догені зізнав теж, що він наняв був на адвоката Френкліна К. Лейна, що був давнійше секретарем нутрішних справ за президента Вилсона, та що нафтярі платили йому за поради 50,000 долярів в рік.

Догені говорив теж, що відай і Ґарисон, бувший секретар (міністер) війни в кабінеті Вилсона, був вмішаний в нафтові підприємства.

ЩЕ РАЗ МІНІСТЕР ФОЛ

Догені предложив сенатовому слідчому комітетови чек на 100,000 долярів, які він заплатив бувшому міністрови нутрішних справ у кабінеті президента Гардинга.

Комітет тоді, не зважаючи на виправданє Фола, що він хорий, завізвав його явитися на понеділок на слідство перед комітетом.

КОМІТЕТ ПАЛАТИ ПОСЛІВ УХВАЛИВ ОБМЕЖИТИ ІМІҐРАЦІЮ

ВАШІНГТОН, 1. лютого. — Іміґраційний комітет палати послів ухвалив нині приняти нову іміґраційну постанову, після котрої число нових іміґрантів з кождого чужого краю не має перевисшати 2 проценти чужинців, що були тут в 1890. р.

ПІДВИШКА ЗАПЛАТИ

НЮ ЙОРК, 1. лютого. — Залізниці групи Ню Йорк Сентрал рішили підвисшити робітничу заплату всім кондукторам та трейнменам. Відповідну згоду з юніями вже підписано.

ПРИНЯЛИ ОФЕРТУ ФОРДА

ВАШІНГТОН, 1. лютого. — Військовий комітет палати послів приняв оферту (предложеннє) автомобілевого фабриканта Форда щодо фабрик на Масел Шолз, котрі Форд хоче перебрати на величезну електровню (фабрику до роблення електрики).

БУВШИЙ ПРЕЗИДЕНТ ВИЛСОН УМИРАЄ

ВАШІНГТОН, 1. лютого. — Бувший президент Вилсон знова несподівано занедужав і лікарі признали його стан безнадійним. Лікарі заявили в своїм комунікаті, що на їх думку, їх робота може що найбільше принести хорому полекшу його болів.

РОСПРАВА ПРОТИ РОБІТНИЧОЇ ЮНІЇ

ВОТЕРТАВН, Ню Йорк, 1. лютого. — Перед стейтовим судом ведеться тут росправа, в якій Джеремія Кері, бувший голова межинародної юнії паперових робітників, позиває юнію за безправне усунення його зі становища президента, котре він занимав без перерви 18 літ.

ЗНОВА ПЕРЕХІД МЕКСИКАНСЬКИХ ВІЙСК ЧЕРЕЗ АМЕРИКУ

Тексаський губернатор дозволив на перехід другого відділу мексиканських війск через американську територію. Сим разом перейде коло 2,000 жовнірів. Перейдуть вони на американську територію коло Нако в Аризоні, а назад на мексиканську коло Ель Пасо, в Тексасі.

РОСІЙСЬКЕ ПРАВО ГРОМАДЯНСТВА ДЛЯ ІМІҐРАНТІВ

Офіціяльний звіт предсідника всеросійського виконавчого комітету подає, що в 1922 р. надано право російського громадянства 194 еміґрантам та 142 иншим особам, а в 1923 — 4208 еміґрантам та 2357 особам. Ці дати не обіймають територій прочих републик, що входять в склад Союза, а відносяться тільки до території Р.С.Ф.С.Р.

ПОЖАР В ТЕАТРІ В МОСКВІ

В Москві згорів на днях експериментальний театр Форнеґера. Матеріялы страти є дуже великі, жертв в людях не було.

ЗИМА НА УКРАЇНІ

Азовське море замерзло. Чорне море в районі Одеси покривається ледом. Дніпро і Буг замерзли дуже сильно. Південний Буг став. Звязок з Миколаєвом підтримується з великими трудноцами за допомогою ледоколів. Зима на Україні стоїть снігова і морозна. Наслідком сильної снігової бурі Донецькі, Південні і Катерининські залізниці засипані снігом і рух по них провадиться з великими запізненнями. Деякі поїзди приходять до Харкова з опізненням на 16 годин.

ВЕЛИКА ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА КОЛО БРОДІВ

Дня 14 м. м. о год. 3 вночі наїхали на себе два особові поїзди на шляху Броди-Здолбунів. Катастрофа приключилась між стаціями Рудня-Почаївська і Михалівкою. Дотепер нараховано чотирнайцять вбитих і сорок тяжко ранених, серед яких находиться богато осіб зі Львова: Корпацький Іван, Конопка Микола, Лозинський Іван, Кратнік Теофіль, Корніжук Михайло, Заковлев Калейник, Хусьнір Кирило, Кирило, Шкавдель Осип, Біні Осип (Станиславів).

КАРДИНАЛЬСЬКА КОЛЕҐІЯ

Після останніх іменувань кардинальська колеґія складається з 64 членів. Із них є 33 Італійці і 31 чужинців. На чужинців припадає: 7 Французів, 4 Німці 4 Еспанці, 2 Англійці, 2 Австрійці, 2 Американці, 2 Поляки, 1 Бельгієць, 1 Канадієць, 1 Чех, 1 Мадяр, 1 Ірляндець, 1 Португалець, 1 Бразилієць і 1 Голяндець.

ФРАНЦУСЬКОГО НАРОДА ЖУРБА ЗА БУДУЧИНУ

В Марсилії відбувся великий конгрес, що займався питанням зменшування числа французького населення, цією найбільшою небезпекою будучини французького народа. У часть у конгресі взяли ріжні організації з цілої держави, а головував на конгресі міністер народнього здоровля. В резолюціях, принятих на конгресі, жадається знесення закона про допущення розводу подружжа, бо цей закон нищить французьку суспільність і зменшує народини. Розвід мав би бути дозволений лише у найважніщих випадках. Инша резолюція жадає, щоби моральна наука дітей зачиналася вже дома а продовжалася у школі припідмозі горожанства. Наука, виховання в публичних школах не сміє в очах дітей підкопувати поваги віри й моралі. Публична мораль, яку викладається в школі мусить бути в згоді з релігійною моралею.

МУСОЛІНІ І ЙОГО ГАЗЕТА

Мусоліні був на посвяченню нового бюра газети "Пополо д' Італія". В давньому бюрі вмуровано палятякову таблицю. Шеф-редактор "Пополо д'Італія передав Мусоліні й його братови дарунки на спомин. Майор Монца дав міністрови-президентови кріс, що він мав його в день вибуху революції. Величезна товпа народу витала Мусоліні. Мусоліні виголосив промову, в якій зазначив, що не слід спочати на лаврах. Хочемо осягнути нашу ціль: щоби наша батьківщина стояла на рівні з иншими націями. Мусимо зробити нашу батьківщину більшою і сильніщою.

ПОВСТАНЦІ НА УКРАЇНІ

Військові частини осібного призначення розгромили повстанців (Маслова, які протягом 5 літ поєрували на границі Харківщини і Полтавщини. Весь відділ на чолі, з отаманом Масловом арештуваний. Червоне військо ліквідувало також повстанців Чорта в Глухівському повіті на Чернигівщині Деркача та Кожодуба, які оперували довгий час в Бориспольському і Вишевському районах на Київщині.

МАСОВЕ АРЕШТОВАННЯ В МОСКВІ

МОСКВА, 15. січня. — Число арештованих останніми днями в Москві доходить до 10,000 осіб. Арештовання переведено в тісному звязку з партійною дискусією, а саме наслідком закидів лівиці, що, держава має меньше приходів між особи які користають з нової економічної політики (НЕП). Репресії й арештовання, які переведено останніми днями, мають не допустити до надмірного збогачування одиниць. Офіціяльно прикривається арештовання лідквідацією мешкальної кризи в Москві.

НОВИЙ НЕЗНАНИЙ МАЛЮНОК РАФАЕЛЯ

З Риму звідомляють, що віллі "Фераджієно" недалеко Савони найдено образ два метри широкий і один метер високий кисти Рафаеля і Джулія Романа. На образі є понад сто осіб, а підписаний образ виразно монограмом Рафаеля. Образ купив до своєї палати знаний меценат Юлій II деля Ровере.

ЖАБА БЕЗ МОЗКУ

Професор Вільбер Корнель мав незвичайну жабу, котра могла би перейти до історії, як та, що служила гальваною до фізичних дослідів. Ця жаба то рідкість і чудо, якого досі ще не було. Вона жила пять літ без мозка. Вільдер вийняв їй обі половини мозку. Цією славною жабою професор послугувався при викладах, щоби демонструвати, котрі функції звірячого організму є спільні з мозком, а котрі з иншими частинами організму. Жабі без мозку остала лише одна часть "свідомости". Ворушилася лініво, наче заспаний чоловік. Звичайні нерви не були ушкоджені, жаба могла дивитися, але ніщо не розпізнавала. Вона не знала, що перед неї кинули пожиту. Сама не відживлялася. Щодня оден асистент мусів відчиняти жабі уста й встромлював їй до середини трохи свіжого мяса або риби. Нещасне сотворіння не ворушилося з місця, лише як її чоловік торкнув, рушилася й скочила. Коли її вкинули у воду, пливала поки не найшла якої опори. Коли її перевернули на взнак, зараз обернулася на ноги.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ПРИЗНАЛА РОСІЙСЬКЕ СОВЄТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО

ЛОНДОН, 1. лютого. — Нині оголошено тут урядово, що правительство Великої Британії признало правно російське совєтське правительство.

ЧОГО СПОДІВАЮТЬСЯ З ПРИЗНАННЯ АНГЛІЄЮ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ?

ЛОНДОН, 1. лютого. — Перед признанням російського совєтського правительства премієр і міністер закордонних справ Ремсей Мекданелд разом з товаришем міністра закордонних справ Артуром Пансанбі розглянули велику масу документів, які їм предложено у сій справі англійською владою і большевиками.

Російський совєтський уряд дав запевненнє правительству Великої Британії, що покине пропаґанду проти британських інтересів.

Кромі того большевики дали запевненнє, що полагодять претенсії британських горожан і корпорацій, які мали свої бизнеси в Росії. Їх страти виносять біля 180,000,000 фунтів стерлінгів.

Зновуж британське правительство порозуміюсь щодо довгу в сумі 655 міліонів, які Росія винна Англії. Англія не сподівається стягнути із зубожілої Росії сей довг, але хоче за відпасанне сього довгу виторгувати від неї якісь инші концесії.

Також і Росія сподівається користи з признання большевицького уряду. Большевики вірять, що дістануть позичку в Англії, або бодай кредит на закупно промислових виробів. Інакше, вони не зможуть загалом вести жадної заграничної торговлі, бо на се не мають жадних засобів.

АНГЛІЯ НАЗНАЧИЛА ВЖЕ СВОГО ЗАСТУПНИКА АМБАСАДОРА У МОСКВІ

ЛОНДОН, 1. лютого. — Британське правительство назначило свого представника в Москві, Роберта М. Гаджсона, заступником амбасадора.

Він вручив російському совєтському урядови ноту про признання, в якій сказано:

Маю честь, з поручення свого правительства повідомити вас, що воно признає Союз Соціялістичних Совєтських Републик яко правних правителів територій давньої російської імперії і признає їх владу.

Одначе для повного привернення добрих взаємин треба відновити старі і заключити нові договори. Дляточо моє правительство просить прислати до Англії ваших представників для обговорення і приготовання сих договорів.

Англійське правительство вижидає також вислання російського заступника амбасадора до Лондону.

СПРАВА ЗМЕНЬШЕННЯ ВИДАТКІВ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 1. лютого. — Міністер скарбу в кабінеті Партії Праці, Филип Сновден, заявився за обмеженнєм деяких державних видатків в 1924 році і тому хоче їх обтяти в новому буджеті.

Між иншим він заявився за зменьшеннєм видатку на воєнну фльоту з 58 міліонів фунтів стерлінгів на 53 міліони. Проти сього преса піднесла крик протесту, кричучи: Руки проч від воєнної фльоти.

БЕЗРОБІТТЄ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН, 1. лютого. — Безробіттє в Англії трохи зменьшилось, але всетаки ще минулого місяця було в державі безробітних 1,227,000.

КОРОЛІВСЬКА „ПОЛЕКША" ДЛЯ РОБІТНИЧИХ МІНІСТРІВ

ЛОНДОН, 1. лютого. — Король Юрій і королева Марія оголосили нині, що змінили „приписи" щодо одягів і строїв на королівських приняттях.

Вони запорядили, щоб „полекшити" робітничим міністрам, що на королівських приняттях мущини і женщини можуть являтись у звичайних вечірних одягах.

ПРИСЯГАЮТЬ ВМЕРТИ ЗА МУССОЛІНІЯ

РИМ, 1. лютого. — Нині обходило тут 4,000 фашістських добровольців у однострoях, роковини основання організації.

При сій нагоді всі присягли, що посвятяться для добра Італії. Потому командант др. Італьо Бальбо спитався: Чи присягнете в разі потреби вмерти за Муссолінія? „Присягаємо!" — громом відповіли добровольці.

НЕДУГА Й ОБОВЯЗКИ ВЕНІЗЕЛОСА

АТЕНИ, столиця Греції, 1. лютого. — Грецький міністер закордонних справ Руссос заявив, що в найблизших днях вияснится, чи премієр Венізелос зможе остатись на свому становищі у Греції. Він каже, що як лікарі вирішать, що він фізично видержить теперішні труди премієра, так він останеться. Інакше, він покине Грецію і виїде до Парижа.

САМОВБИЙСТВО КАТА

БРЕСЛЯВ, Німеччина, 1. лютого. — Тут відібрав собі нині житте кат в державній службі Павло Шпете.

Перед поповненнєм самовбийства засвітив він у своїй хаті 45 свічок в память 45 людий, на котрих він виконав екзекуцію.

Давнійше катівська служба його не мучила, але в останьому часі змінився у нього настрій із-за передчасної смерти жінки.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$7.00	На рік	$7.00
Six months	$3.75	На пів року	$3.75
Three months	$2.00	На три місяці	$2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і загранцею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$5.00	На пів року	$5.00
Three months	$2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МІЛІОНОВИЙ МАЄТОК.

Обчислення маєтку Українського Народного Союза, роблені канцелярією організації при кінці минувшого місяця, показують, що з днем 31. січня сього року, Український Народний Союз мав:

у фонді посмертнім	$587,414,14
у фонді резервовім	188,744.56
у фонді запомоговім	30,022,02
у фонді адміністраційнім	28,147,94
у фонді конвенційнім	20,020,94
у фонді народнім	59,41
у фонді сирітськім	147,338,35

Сей маєток розміщений так:

в готівці	$168,110,88
в моргечах	323,220,00
у бондах	463,416,48
у реальности	19,500,00
у друкарні	27,500,00

Разом Український Народний Союз мав з днем 1. лютого маєтку 1 мілїон 1 тисяч 747 долярів 36 центів.

Отсей маєток придбали собі члени Українського Народного Союза своєю невсипущою працею на забезпечення себе та своїх родин, на запомоги для себе на случай каліцтва, своїх вдів та сиріт на случай своєї смерти.

Нині з гордостю можуть вони подивитися на сю працю та на майно, котре становить для них видиму запоруку, що організація буде мати силу та спромогу сповнити супроти них всі свої зобовязання. Дбайливі за розвій Українського Народного Союза члени можуть показувати на сей маєток нашої організації як на гарантію її великої праці в будучности.

ПЕРЕД НОВИМИ МАЙНЕРСЬКИМИ КОНТРАКТАМИ.

Нарешті по довгім вижиданню спеціяльний комітет майнерської юнії предложив майнерській конвенції проєкт основ, на яких мають вестися переговори з властителями копалень мягкого вугля. Обовязуючий тепер в мягкому вуглю робітничий-юнійний контракт виходить з кінцем місяця марта, а переговори за новий контракт мають початися вже 11. лютого. Становище комітету і уряду майнерської юнії та конвенції дуже повчаюче.

Як довго йшли наради комітету заплати, котрий мав виробити умови, які робітники мають предложити властителям копалень, так довго ходили про сі умови найріжнїйші чутки. Богато зі сих чуток показалося неправдивими, коли комітет заявив, що на його думку конвенція повинна віддати цілу справу до полагодження юнійному урядови, котрий мавби мати вільну руку в переговорах з тим одним обмеженнєм, що він не сміє допустити до зниження робітничої заплати.

Така пропозиція комітету (яка тим самим була й становищем теперішнього юнійного уряду) дала притоку опозиції, зложеній з большевиків і Кленсменів, напасти на уряд. Вони сейчас поставили внесення, щоби юнія жадала підвишки на 10 та 25 процентів, 5 днів роботи в тиждень та 6 годин в день.

Цікаво приглянутися, як комітет та уряд майнерської юнії обороняв своє становище. Бесідники признали, що внесення опозиції булиби корисні для майнерів, якби їх лишень можна перевести в життя. Переведення, однак, якраз стрічає на просто непоборимі перешкоди. Є ними незорганізованість американських майнерів, працюючих при мягкім вуглю. Вона деколи доходить до просто застрашаючих розмірів. Так, приміром, в цілім окрузі Ню Ривера в Вест Верджінії нема ні одного зорганізованого майнера, а в Вест Верджінії юнія стратила за минувший рік коло 17,000 членів. Нині організованість майнерів мягкого вугля стоїть так низько, що з одних неюнійних копалень властителі можуть добути тілько вугля, кілько їм потреба на заспокоєння американських потреб. Домагатися серед таких умов підвишки заплати та скорочення часу праці значилоб викликати страйк, і то страйк, з гори засуджений на невдачу, страйк, який мусівби покінчитися розбитєм до решти юнійних організацій серед майнерів мягкого вугля. Тому ставити радикальні кличі того рода може не приятель робітників, але безсовістний крикун-демагог, котрому не ходить о поправу життя робітників, а лишень о те, щоби самому винестися на гору на робітничих плечах при помочи скрайних кличів та милозвучних програм.

Місто йти за крикливою політикою демагогів, робітники при мягкім вуглю, на думку комітету й юнійного уряду, повинні не даватися тепер втягнути до небезпечного для них страйку, зробити юнійний контракт на як найдовший час (найкраще на 4 роки), а сей час використати для організації мягковугільних майнерів, щоби при слідуючім контракті силою організації переперти поважні уступства та добитись великих користий для вугляного робітництва.

З сього видно, як складною є справа робітничої політики. Конвенційні делегати, заявляючися подавляючою більшостю голосів проти заманливого становища демагогів і потверджуючи предложення урядового комітету, дали доказ надежитого вироблення. Видно, вони розуміють, що для великих користий в будучности треба декоди погодити та не датися ловити на „вострі" заклики демагогів.

ДЕЩО ПРО ДИПЛЬОМАТІЮ.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Лінива ми і нецікаві.

Перед кількома днями я дістав од одних знайомих запрошення прийти на відкриття дансько-чеського товариства у Празі. Підставою до запрошення послужило те, що я колись був у Данії, трохи знаю данську мову й знаю декого з данських журналістів і політиків. А відомо, що світ є малий, отож скрізь можна стрінути знайомих — решта ясна сама собою.

Відкриття було як відкриття. Промови, взаємні поздоровлення й компліменти, потім вечеря у данського посла. Лише одна точка програми випала зовсім незвичайно. Властиво, коли прийшла черга до промови данського посла п. Нільса Геста, то голова зборів заявив, що він перекладатиме те, що посол буде говорити. Але посол встав, подякував голові за його услужливість і виголосив свою промову... по чеськи!

Це була сензація! Посол говорив яких 20 хвилин, але ні разу язик йому не заплутався й також не мав він при собі ніякого папірця, до якого заглядив би. Говорив він чистою літературною мовою, слова вимовляв виразно й закінчив улюбленим чеським кличем: „Межі Чехи домов муй!" (між Чехами є моя батьківщина).

Повторюю: це була сензація!

Треба знати, що Гест живе у Чехословаччині всього тільки чотирі місяці, що перед тим він був послом в Японії, що між чеською та данською мовами нема нічого спільного й що Данцям взагалі трудно даються чужі, а особливо славянські мови. Треба далі знати, що торговлі між Данією та Чехами майже нема ніякої, і в чехословацьким торговельним бюлетені Данія стоїть десь на 16. чи 17. місці, серед т. зв. „инших держав", які навіть по імени не називаються. Треба нарешті знати, що й політично та культурно між цими двома державами є дуже мало спільних точок.

І всетаки чоловік — вже немолодий — по приїзді в чужу державу, не маючи в тім абсолютно ніякої потреби, взяв собі учителя, засів за книжки — й за чотирі місяці вже може виголошувати промови в тій досі цілком йому чужій і незнайомій мові.

Від того вечора минуло вже кілька днів, а ця подія все не йде мені з голови. Чим більше я над нею думаю, тим більше вона мене гризе. Як це непохоже на нашу українську дипльоматію!

В уяві проходять низка образів з нашого недавнього дипльоматичного минулого, особливо придніпрянського, хоч і галицька дипльоматія тут не без гріха. Пригадуються роки 1919-1921, коли наша дипльоматія особливо процвітала і... блямувалась.

Що наші дипломати виїхали закордон без знання чужих мов, це не їх вина: їх того не вчили. Але як вони використали своє перебування закордоном, про це аж соромно згадувати. І це в такий час, коли закордонна опінія нам була до зарізу потрібна, коли наші дипломати тільки й робили, що писали ноти й ходили на авдієнції. На жаль, все це робилося чужими руками, руками секретарів і товмачів, а самі дипльомати тільки кліпали очима.

Скільки анекдотів од того часу залишилось! Приїздить, напр., один такий дипломат до Відня. Зайшов до готелю, а сказати не може, чого йому треба. Отож він підходить до придверника й, показуючи перстом собі на груди, каже:

— Diplomat!

А потім прикладає долоню до щоки й знов каже:

— Gute Nacht!

Це мало означати: „Я дипльомат і хочу мати покій, щоб виспатись".

Ще цими днями мені довелось почути, як говорять по німецьки такий наш дипльомат, що довгий час побував на високих становищах у Парижі й Відні. Заплакати можна від такої німецької мови!

Годі сказати, що саме відштовхує наших людей — чи тільки з породи дипльоматів — од чужих мов. Що це: неохота, дике призирство чи просто лінивство? У кожді разі не нездатність, бо наш люд, як той Еней — „удавсь на всеє зле проворний". Але наші інтелігенти, особливо Придніпрянці, можуть десятиліттями жити за кордоном і не навчитись ані одного слова чужого.

Знаю я одного земляка, не абиякого політичного діяча, який вже пятнайцять літ живе в німецьких землях, а ще не знає по німецьки. „Коли їм треба — хай учаться по українськи!"... Знаю я другого земляка, який у Відні заприязнився з німецькою дівчиною, щоб „дешевим коштом" вивчитись по німецьки. І що-ж ви думаєте? Через пів року Німкеня так говорила по українськи, що знайомі мого земляка питали її, з якої вона губернії, а земляк так-таки й не вивчився по німецьки.

Не варто було-б і згадувати цю погану минувшину, колиб вона була тільки минувшиною. Ні, вона сягає і в сучасність. І це особливо непростимо, що наші земляки, знов таки підкреслюю: здебільшого Придніпрянці — перенесли своє лінивство чи призирство також на чеську мову.

Від часу до часу відбуваються такі самі чесько-українські сходини, як от недавні чеськоданські. Але такою милою несподіванкою, як посол Гест, наші земляки своїх господарів не здивують! При таких нагодах Чехи говорять по чеськи, а Українці по українськи, зовсім як у „По ревізії":

„Пжажкий разговарівал
На своїом язице".

І то треба мати на увазі, що декотрі наші земляки живуть у Чехах вже по рокови, а то й по два. Є, розуміється, й виїмки, але дивна річ — більшість тих виїмків можна стрінути серед „низів", серед рядового студентства або серед звичайних громадян, які не відграють ніякої ролі. Але „генерали", ті, що й тепер обчествують, на покуті сидять і Україну перед Чехами репрезентують — ці й досі знають по чеськи тільки „наздар" і „ма уцта". Небагато, що й казати!

* * *

Данський посол Гест не потрібував учитись по чеськи й вивчився за чотирі місяці говорити чеські промови.

Наші люде потрібують, конче потрібують учитись по чеськи — й за два роки ще не навчилися так-сяк скласти пару чеських речень.

„Ліниві ми і нецікаві!" — сказав колись російський поет Пушкін про своїх земляків Москалів.

Очевидно, Москалі й нас цею гидкою хоробою заразили. Бо давнійше Українці не були такими ліниві ми й нецікавими!

Прага, 14. січня.

Радянин.

ВІЧЕ ДЛЯ „ЗАКІНЧЕННЯ КОЛЯДИ" РІДНІЙ ШКОЛІ

Ліга Горожан Українського Роду в Ню Йорку, котра держить всегда руку на народнім живчику, вибирає всегда пору до якоїсь жертви на поміч старому краєви. В часі Рождества Христового розіслала колядників з колядою, а щоби прийти з більшою помічю, скликала віче, щоби як найкраще розголосити потребу помочи Рідній Школі.

Віче отворив іменем Ліги голова гр. П. Мартинюк, покликуючи до президії яко секретарів гр.: И. Сокальчука і М. Гузара.

Перший бесідник, др. С. Демидчук з Филаделфії, говорив про значіннє Рідної Школи зі становища державного будівництва. Будову держави муситься оперти на якійсь силі. Коли давнійше творцями держави були сильні одиниці, звичайно володарі, то в новійших часах нам нарід будує собі державу. З тої причини нарід мусить наперед створити силу зі себе самого. Найважнійшим способом створення сили се просвіта народних мас. До цеї власне цілі служить шкільництво.

Бесідник виказав, яке значіннє мала школа в Японії, і як вона причинилася до побіди Японії над Росією в недавній війні. Яко приклад значіння школи для національного відродження бесідник навів Чехів і їх „Шкільну Матицю". Яку ролю відіграли німецькі університети в зєдиненню Німеччини після наполеонських воєн, про це бесідник говорив дуже докладно.

Перейшовши до справи шкільництва на галицькій Україні, бесідник обговорив два моменти: 1) Працю Українців на шкільнім полі від часу заснования Краєвого Шкільного Союза і Фонду Рідної Школи; 2) Польське ярмо над українською школою і боротьбу Українців проти польських розбоїв у цім згляді.

Порушуючи справу підмоги Рідній Школі і українському студентству в Европі, др. Демидчук підніс заслуги товариства Української Молодіжи в Ню Йорку, яке систематично піддержує між иншими тайні українські високі школи у Львові.

При кінци завізвав бесідник присутних до складок на цілі Рідної Школи в краю.

Предсідатель зарядив зараз збірку, на котрій зібрано зараз готовими грішми 68 долярів 5 центів.

Другим бесідником був гр. Омелян Ревюк. Боротьба за рідну школу се боротьба не за що ничого, але за школяра, за підростаюче покоління. Хто виграє сю боротьбу, той буде мати слідуюче покоління, той буде мати будучність. Тому тепер йде боротьба за рідну школу мало не в кождім національно пограничу та в кождім краю, захопленім чужим народом. Така боротьба ведеться на Великій Україні против Москалів, а на західно-українських землях проти Поляків.

Польща своєю шкільною політикою зміряє не до чого иншого, як до засіяння цілої української території під її окупацією польськими школами, насадження в кождій школі польських агітаторів, які свідомо змірялиби до переверення української молодіжи в Поляків або покірних горожан польської держави. Що Поляки свідомі сеї цілі, про се свідчать заяви провідників польських державних шкільних установ, провідників польських шкільних товариств, політичних партій, польських газетярів. До сеї акції стає не лишень польський уряд, але цілий просто польський народ, польські урядники, інтелігенти, робітники та селяни, бо всі вони добре знають, яких користий їм ждати з панования над українською землею та українським народом.

Проти заборчої політики польського народа український народ висуває свою шкільну політику, яка змірає до засіяння всеї української території до найменчої закутини українськими школами. Український народові треба шкіл народних, середних, високих, рільничих, промислових та торговельних. Вісти про збори старокраєвих інституцій, що удержують школи, показують, що Українці добре вже знають, що їм нічого не ждати від польської держави, що вся надія Українців на поли шкільництва може бути лишень на власні сили українського народа, на приватну українську школу. Вони знають, що се буде великий тягар для них, але вони й знають, що без сього їм на своїй землі не бути. Вони знають, що в них гроша поскупо серед загального повоєнного зубожіння, і тому вони добре дивляться, які школи важнійші, а котрі менче важні. Тому вони й радяться над тим тепер, щоби зменчити видатки на школи, що виховують урядовців, а збільшати видатки на школи, що видають самостійних людей (школи промислові й торговельні). Сі дискусії не перешкаджають всім збіркам на школи, бо там заходи підносять на те, щоби такими заходами поправити народну боротьбу проти наїзника, а не щоби викрутитися від народного обовязку, як се є в Америці.

Боротьба на шкільнім поли заабсорбує без сумніву велику частину народних сил українського народа, бо се боротьба не рівна. Тому американські Українці мусять допомогти своїми жертвами своїм братам в старому краю поставити українське народне шкільництво на висоті завдання, піддержати його своїми жертвами. Сі жертви мусять бути постійні, правильні. Вони не повинні залежати від віч, але йти правильно, як правильно йде податок до державного скарбу.

В тій цілі бесідник просить вічевиків ухвалити ось такі резолюції:

Ми, Українці міста Ню Йорку, зібрані на вічу дня 27. січня, (1) постановляємо своїм національним обовязком складати кождого місяця постійну місячну жертву в сумі, установленій добровільно кождим громадянином; (2) припоручуємо Лізі Американських Горожан Українського Роду в Ню Йорку занятися збіранням сього народного шкільного податку в Ню Йорку; (3) закликаємо ввесь український загал в Злучених Державах зробити те саме та завзиваємо Обєднаннє Українських Організацій зорганізувати таку правильну збірку на Рідну Школу та пересилати її точно до старого краю.

Зібрані приняли резолюції (всіми голосами проти одного!), а кількох присутних сейчас на салі зложило національний шкільний податок, а гр. Брилинський зложив відразу за 6 місяців 5 долярів та зобовязався платити кождого місяця по 1 долярови.

Присутних на салі пару наговых опозиціоністів зголосилося до слова, щоби сказати, чому вони противляться оподаткованню на рідну школу в старому краю. Гр. Степан Дембіцький звернув присутним увагу, що всі зголошені до слова се люди, які приходять на віча лише на те, щоби розбивати збірки на народні ціли, що се люди, які самі ніколи на народні школи ні цента не давали, і тому він радить таким розбивачам слова не давати. Коли віче одобрило слова бесідника, предсідатель замкнув віче закликом до складок на піддержанне українських приватних шкіл, сповіщаючи, що для сеї цїли канцелярия Ліги Горожан при 30 Іст Шеста вулиця, буде правильно отворена кождого вечера. З народними гимнами на устах вічевики розійшлись домів.

(Поіменний спис жертводавців буде оголошений осібно).

П. Сокальчук, секретар віча.

ЮВІЛЕЙ В 1924-ОМУ РОЦІ

Столітні роковине в 1924. році розділюються між предстаників мира і війни. Так 30. квітня ц. р. минає 300 літ від смерти Пера д' Терель Шевале д Баяр, прозваного "лицарем без жаху і закиду", в часів Людвика XII. 4-го жовтня 1424 помер вожд чеських Гуситів Іван Жіжка. Фільозофія святкує 22. квітня цього 200-літні роковини народин найбільшого фільософа новітніх часів Емануеля Канта. В серпні кінчиться 300 літ від народин Джорджа Фокса основника квокоризма. В літературі найславніші є 100-літні роковини від народження льорда Байрона а саме 19 квітня, 2-го серпня минає 200 літ від народження німецького письменника Кльопштока.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ.

(За місяць січень 1924 р.)

І. ПРИХІД.

1) З перенесення з попереднього місяця			905.83
2) Прихід в січни 1924 р.:			
а) народний податок	526.25		
б) Рідна Школа	1.219.20		
в) Ріжні	167.00	1.912.45	
Разом			2.818.28

ІІ. РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Рідна Школа	500.00	
2) Боєвий фонд	450.00	
3) Утікачі на Кубі	50.00	
4) Вільний Університет у Львові	100.00	
5) Сироти	100.00	
6) Загранична пропаганда	100.00	
7) Інваліди	50.00	
8) Зах.-Укр. Зап. Комітет у Празі	50.00	
9) „Самопоміч", Йозефів	25.00	
10) „Просвіта"	25.00	
11) Наук. Т-во ім. Шевченка	25.00	
12) Краєва преса	75.00	1.550.00
б) Кошти дороги предсідателя (три поїздки: в листопаді, грудни і січни)		39.00
в) Рент за хату		25.00
г) Почтова скринка		5.00
д) Почтові марки		7.60
е) Прибори канцелярійні		19.96
Разом		1.662.46

ІІІ. ЗІСТАВЛЕННЄ:

Прихід в січни	2.818.28
Розхід	1.662.46
Остає в касі з днем 31. січня 1924	1.055.82

Обєднаннє Укр. Організацій в Америці.

РУКА Д-РА БЕНЕША.

„РУСИН" БІЛЬШЕ НЕ ВИХОДИТЬ.

Одинока щоденна українська газета на Підкарпатській Руси, ужгородський „Русин", з нового року перестала виходити. У пращальному числі, виданому дня 31-го грудня м. р. редакція глухо посилається на якісь „технічні трудности", які їй далі перешкаджають виходити. Під цими „технічними трудностями" треба розуміти не що інше, як наслідки протн-українського курсу, який зачав новий підкарпатський губернатор др. Антін Бескид.

Втаємничені люди зараз по признанню Бескида казали, що „Русин" упаде його першою жертвою .На жаль, се аж занадто швидко справдилось. Яка тепер нова жертва стоїть на черзі: Чи не український театр в Ужгороді?

ДОСВІДИ НА ВЛАСНОМУ ТІЛІ

Ще не так давно цьому, медицина вказала, що одна й ця сам недуга може бути для одного чоловіка шкідливою, на иншого може не мати ніякого впливу. Славний лікар і хемік, 74-літній Макс Пешенкофер, у 1892. році проковтнув майже цілий кубічний центиметер холеричних бактерій. Йому вони не зашкодили зовсім! Остав зовсім здоровий і доказав своє твердження. Пізніще подав свої спостереження Мінхенському Лікарському Товаришенню. Тоді заявив він таке: "Навіть колиб я був обманувся і спроба була показалася небезпечною для життя, я спокійно глядів би був смерти в очі, бо то не було бо якесь легкодушне або трусливе самогубство, я був би згинув на полі науки, як жовнір на полі бою. Здоровля й життя у всякому разі великі земські дари, але не найбільші для людини. Чоловік, що хоче стояти вище від звірят, мусить бути готовий посвятити життя й здоровля вищим ідеалам".

МАЄТОК УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ПОНАД МІЛІОН ДОЛЯРІВ

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

за місяць січень 1924 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	379.63	140.	37.93
2.	133.92	141.	13.52
3.	60.08	142.	84.59
4.	70.07	143.	56.42
5.	46.67	144.	56.85
6.	19.89	145.	38.89
7.	163.11	146.	61.90
8.	91.92	147.	150.55
9.	96.76	148.	12.32
10.	195.09	149.	47.08
11.	18.24	150.	15.52
12.	111.65	151.	43.67
13.	38.15	152.	23.80
14.	54.68	153.	14.14
15.	40.37	154.	41.65
16.	33.98	155.	214.12
17.	26.22	156.	33.59
18.	104.83	157.	58.45
19.	9.19	158.	9.58
20.	134.25	159.	44.70
21.	28.17	160.	76.75
22.	71.64	161.	43.11
23.	35.46	162.	43.94
24.	121.62	163.	55.86
25.	33.05	164.	46.69
26.	29.31	165.	95.71
27.	35.53	166.	15.85
28.	153.51	167.	27.30
29.	136.80	168.	97.61
30.	41.86	169.	21.04
31.	99.21	170.	204.50
32.	29.58	171.	56.50
33.	41.07	172.	55.31
34.	85.76	173.	28.80
35.	28.10	174.	43.75
36.	26.68	175.	83.88
37.	27.41	176.	29.80
38.	218.47	177.	63.63
39.	69.86	178.	29.75
40.	20.97	179.	141.18
41.	48.85	180.	14.87
42.	106.44	181.	119.36
43.	34.64	182.	75.81
44.	68.71	183.	86.86
45.	131.16	184.	6.97
46.	20.31	185.	52.51
47.	21.79	186.	69.65
48.	59.15	187.	44.57
49.	9.63	188.	11.98
50.	34.34	189.	8.61
51.	63.86	190.	10.74
52.	25.37	191.	41.91
53.	45.67	192.	36.76
54.	11.76	193.	130.91
55.	51.70	194.	14.10
56.	69.36	195.	33.78
57.	73.49	196.	41.22
58.	42.09	197.	35.32
59.	103.53	198.	46.64
60.	19.17	199.	15.71
61.	65.85	200.	66.59
62.	88.79	201.	31.46
63.	271.66	202.	32.36
64.	37.88	203.	85.81
65.	157.74	204.	14.96
66.	96.89	205.	12.19
67.	103.38	206.	266.45
68.	21.81	207.	41.30
69.	99.72	208.	21.07
70.	206.93	209.	116.09
71.	16.65	210.	37.07
72.	44.50	211.	86.55
73.	83.23	212.	23.86
74.	33.47	213.	278.49
75.	61.69	214.	35.25
76.	170.45	215.	40.80
77.	83.35	216.	27.35
78.	144.81	217.	193.11
79.	8.00	218.	189.20
80.	28.95	219.	38.28
81.	112.29	220.	107.92
82.	41.78	221.	269.56
83.	47.96	222.	13.27
84.	9.62	223.	147.15
85.	90.03	224.	18.49
86.	130.51	225.	29.58
87.	91.21	226.	19.49
88.	3.46	227.	48.69
89.	8.53	228.	37.39
90.	123.07	229.	157.66
91.	181.84	230.	137.51
92.	17.62	231.	40.24
93.	23.26	232.	64.13
94.	101.39	233.	56.93
95.	71.00	234.	117.05
96.	176.51	235.	93.17
97.	34.74	236.	40.45
98.	139.09	237.	152.55
99.	139.64	238.	22.50
100.	71.57	239.	155.01
101.	60.73	240.	19.24
102.	212.84	241.	13.60
103.	61.86	242.	69.73
104.	148.96	243.	70.91
105.	84.23	244.	27.54
106.	180.50	245.	83.60
107.	56.04	246.	28.69
108.	78.62	247.	188.60
109.	103.51	248.	39.25
110.	18.30	249.	36.59
111.	23.52	250.	13.82
112.	123.66	251.	80.24
113.	76.40	252.	38.40
114.	64.14	253.	26.49
115.	15.64	254.	97.58
116.	36.14	255.	56.49
117.	79.39	256.	17.74
118.	68.52	257.	11.80
119.	34.57	258.	24.74
120.	98.32	259.	111.76
121.	53.03	260.	23.17
122.	23.40	261.	21.85
123.	46.29	262.	20.43
124.	61.05	263.	21.87
125.	17.89	264.	21.51
126.	71.45	265.	29.23
127.	89.54	266.	33.12
128.	39.53	267.	33.98
129.	16.36	268.	28.81
130.	183.48	269.	52.22
131.	13.94	270.	135.85
132.	119.02	271.	21.62
133.	136.10	272.	10.25
134.	26.99	273.	57.54
135.	123.31	274.	125.39
136.	119.47	275.	22.27
137.	86.34	276.	280.94
138.	26.69	277.	35.71
139.	50.37	278.	45.64

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
279.	19.30	330.	89.67
280.	61.33	332.	67.83
281.	16.95	336.	79.61
282.	94.19	338.	211.43
283.	87.46	339.	49.05
284.	19.89	341.	59.55
285.	31.68	342.	85.67
286.	60.73	344.	24.71
287.	12.14	347.	37.14
288.	149.20	350.	39.78
289.	19.13	351.	34.67
290.	39.84	354.	36.68
291.	21.41	355.	62.46
292.	155.89	357.	45.63
293.	22.18	363.	93.75
294.	27.82	364.	111.76
295.	122.46	365.	93.62
296.	124.25	367.	120.58
297.	26.87	369.	99.46
298.	25.70	370.	157.41
300.	239.17	371.	71.76
301.	96.48	379.	48.80
308.	89.85	380.	26.74
314.	9.49	381.	14.70
315.	13.64	384.	95.86
316.	196.36	385.	121.14
317.	70.87	388.	116.75
318.	61.62	392.	11.90
320.	47.42	393.	25.11
321.	40.93	396.	66.21
323.	42.36	400.	34.18
324.	62.03	401.	17.84
326.	109.50	402.	3.67

З місячних вкладок	23.711.75
Процент з банків	1.684.89
Процент від бондів	720.00
Процент від морґечів	1.127.50
Сирітські части по бл. п.:	
Ів. Кошельник, в. 324	400.00
Разом	27.644.14

РОЗХІД

Посмертне по бл. п.:

Юрій Вахивський, в. 105	200.00
Павло Ріткі, в. 76	500.00
Мик. Терлецький, в. 137	500.00
Ів. Кошельник, в. 324	1,000.00
Мих. Амбіцький, в. 1	1.000.00

Запомоги з фонду запомогового:

Іван Білас, в. 219	100.00
Іван Гринько, в. 29	50.00
Розалія Бриндзей, в. 47	25.00
Петро Хомяк, в. 67	100.00
Іван Ґаврик, в. 79	50.00
Іван Гарпуль, в. 163	100.00
Отефан Олексин, в. 170	50.00
Варвара Кулик, в. 170	50.00
Г. Капусцінський, в. 65	100.00
Бенедикт Кардаш, в. 155	50.00

Виплати з фонду сирітського:

Григ. Маляр, в. 53	233.41
Андрій Варян, в. 39	250.00
Семен Губяк, в. 15 (ст.)	508.00
Павло Гервінка, в. 163	550.00
П. Гутник, в. 46 (ст.)	127.00
Вас. Матуш, в. 134. (ст.)	540.00

Розходи адміністраційні:

Свобода за орган	3.113.40
Платня гол. уряду	445.00
Асекурація дому	98.00
Головний лікар	37.50
Видатки канцелярійні	53,13
Оправа книг	26.40
За печатки для відділів	18.75
Інвестиція готівки в морґечах	28.000.00
Разом	37.875.59

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем міс. грудня остала	178.342.33
Прихід за січень	27.644.14
Разом	205.986.47
Розхід за січень	37.875.59
Готівка з кінцем міс. січня остає	168.110.88

БІЛЯНС:

Стан чинний:

Готівка	168.110.88
Морґечі	323.220.00
Бонди	463.416,48
Реальність	19.500.00
Друкарня	27.500.00
Разом	1.001.747.36

Стан довжний:

Фонд посмертний	587.414.14
„ резервовий	188.744.56
„ запомоговий	30.022.02
„ народний	59.41
„ адміністрац.	28.147.94
„ конвенційний	20.020.94
„ сирітський	147.338.35
Разом	1.001.747.36

С. Ядловський, гол. предс.
В. Левчик, гол. касієр
Р. Слободян, г. фін. секр.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ У. Н. С.

МОЛОДЕЧИЙ ДЕПАРТАМЕНТ

за місяць січень 1924 р.

ПРИХІД:

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
1.	17.55	65.	8.35
2.	5.70	66.	3.60
3.	6.10	67.	4.05
4.	3.60	68.	1.60
5.	6.15	70.	15.98
7.	24.55	72.	5.50
8.	5.63	73.	5.18
9.	9.00	74.	1.00
10.	2.48	75.	9.00
14.	1.60	76.	17.77
15.	6.55	77.	80
16.	5.85	78.	3.60
18.	9.00	80.	1.35
20.	4.73	82.	4.00
21.	90	83.	7.70
22.	14.40	85.	8.80
23.	1.75	86.	1.35
24.	15.10	87.	12.38
25.	2.70	90.	11.95
27.	2.70	91.	15.15
28.	17.50	93.	1.58
29.	7.00	94.	6.08
30.	4.30	95.	3.00
31.	15.08	96.	16.00
34.	4.75	97.	2.25
35.	1.75	98.	3.50
38.	26.10	99.	22.50
39.	3.82	100.	4.50
40.	2.48	102.	20.05
41.	4.05	103.	1.35
42.	7.45	104.	17.10
43.	2.05	105.	4.30
44.	14.62	106.	4.50
45.	6.53	108.	9.45
47.	1.80	109.	6.15
50.	5.85	110.	75
51.	2.03	112.	9.25
52.	1.35	113.	5.40
53.	5.40	114.	2.50
55.	2.95	116.	3.60
57.	4.95	118.	2.25
58.	4.05	120.	7.65
59.	5.85	121.	6.75
61	5.63	123.	3.15
62.	6.30	124.	13.05
63.	25.65	128.	5.75
64.	4.75	130.	4.25

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
131.	1.15	221.	9.00
132.	21.85	223.	13.75
133.	4.05	224.	1.80
135.	3.85	226.	1.80
136.	15.75	227.	1.40
137.	9.75	228.	4.75
142.	6.30	229.	6.97
143.	1.80	230.	13.50
145.	2.10	232.	4.50
146.	6.30	233.	90
147.	21.37	234.	25.90
148.	2.95	237.	14.65
149.	6.08	239.	10.65
153.	3.50	241.	2.05
155.	36.00	242.	3.39
156.	1.35	243.	16.45
158.	75	244.	1.80
159.	3.83	245.	9.25
160.	12.15	246.	2.95
161.	4.50	247.	21.40
162.	3.40	248.	1.15
163.	5.20	250.	2.47
164.	4.00	251.	10.15
165.	5.90	252.	2.05
168.	12.15	258.	2.95
170.	12.85	259.	15.38
171.	25	261.	3.00
172.	2.25	262.	2.48
174.	3.38	263.	3.25
175.	5.65	267.	2.25
176.	2.30	268.	50
177.	3.60	269.	2.93
179.	14.20	270.	18.25
181.	16.45	271.	50
182.	6.30	272.	1.00
183.	5.00	274.	9.23
192.	1.80	275.	3.40
193.	8.10	276.	34.20
196.	3.15	278.	7.00
198.	2.50	282.	11.95
200.	11.48	283.	5.85
203.	4.50	284.	2.50
204.	3.40	288.	13.50
206.	25.68	292.	8.33
208.	2.50	293.	1.60
209.	11.25	294.	1.15
210.	5.40	295.	2.25
211.	5.00	296.	4.73
213.	19.58	300.	12.15
214.	6.05	301.	9.50
217.	17.55	308.	16.00
218.	25.20	314.	80
219.	1.80	316.	19.13
220.	10.60	317.	5.25

Відділ	Заплатив	Відділ	Заплатив
320.	2.93	357.	4.30
321.	6.55	363.	7.20
323.	2.95	364.	6.08
324.	5.75	365.	5.65
326.	11.25	367.	6.75
330.	3.60	369.	12.40
332.	5.65	370.	6.30
338.	23.65	371.	6.75
339.	6.30	379.	2.70
341.	4.30	380.	2.70
342.	14.20	384.	9.45
344.	80	385.	11.05
347.	5.40	388.	7.65
350.	2.13	396.	7.43
351.	4.05	399.	7.05
355.	2.75		

З місячних вкладок	1.709.06
Процент з банків	328.83
Разом	2.037.89

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:

Ґелена Міхоцька, в. 275	22.00

Розходи адміністраційні:

Платня робітника	125.00
Видатки канцелярійні	8.41
Разом	155.41

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем міс. грудня остала	27.542.86
Прихід за січень	2.037.89
Разом	29.580.75
Розхід за січень	155.41
Готівка з кінцем міс. січня остає	29.425.34

Зіставленнє по фондам:

Фонд посмертний	22.487.94
„ адміністрац.	6.937.40
Разом	29.425.34

С. Ядловський, гол. пред.;
В. Левчик, гол. касієр;
Р. Слободян, г. фін. секр.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

ДО ВП. ЧЛЕНІВ І УРЯДНИКІВ У. Н. СОЮЗА:

Згідно з численними домаганнями урядників і членів, рішеннем Екзекутиви У. Н. Союза з 31-го грудня 1923 р. отсим проголошуєся

ПРОДОВЖЕННЄ КАМПАНІЇ

принимання нових членів без вступної оплати, до кінця місяця лютого 1924 р.

Згідно з тим, в слідуючих двох місяцях а то в:

СІЧНИ І ЛЮТІМ

Український Народний Союз, посередництвом 345 своїх відділів в Злучених Державах і Канаді буде приймати

МУЩИН, ЖЕНЩИН і ДІТИЙ

від 1-шого року до 55 літ віку

БЕЗ ВСТУПНОЇ ОПЛАТИ

НА ОБЕЗПЕЧЕННЄ В СЛУЧАЮ СМЕРТИ, КАЛІЦТВА АБО НЕВИЛІЧИМОЇ СЛАБОСТИ.

Браття і Сестри:

За два місяці, а саме з кінцем лютого, досягнемо повних трийцять літ істнування нашої славної організації.

За два місяці має доповнитися трийцять літна організаційна праця членів У. Н. Союза.

Перед нами вже лиш два місяці до цеї торжественної хвилі. І тих два місяці, нам слід використати на довершенне спільної нашої праці, якнайкрасшим успіхом в користь організації, а то, приєднанием якнайбільшого числа нових здорових членів.

Хай отже до кінця лютого, клич У. Н. Союза „В Лучности Сила" невтихає, а рекорд нових членів хай перевисшить всі дотеперішні. Покажім що ми своєрідну організацію вміємо любити.

Приєднуйте нових членів і членкинь.

Вписуйте свої діти.

Організуйте нові відділи, братства, сестрицтва і товариства.

За інформаціями голосіться до відділових урядників або просто до головної канцелярії У. Н. Союза на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION
Recording Department
P. O. BOX 76, - - - - JERSEY CITY, N. J.

В Джерзи Сіти, Н. Дж., 31. грудня 1923 р.

ЗА УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ:

Іван Каштанюк, гол. рек. секретар.

Пер Льоті.

СЛУЖБА БОЖА У ПІВНІЧ

Різдвяна ніч. Але цього року, на цьому найдальшому клаптику південної Франції — ніч така лагідна мов у квітні. Місяць-молодик, що ось-ось потоне на Заході у темній масі гір, ще пливе у повітрю між маленькими хмаринками, наче нанизана вата.

На французькому березі, де живу, я саме почув дванайцять ударів зі старої вежі Фонтарабі, на еспанськім березі. На мене жде замовлений човен, який має ніччю перевезти мене на другий бік Бідоссоа, що є тут кордоном; він пливе ховзаючись, при сяйві морської ліхтарні, аж до мого саду, що тягнеться терасами над темною водою.

У дорогу! в Еспанію... Ріка широка та непорушна виблискує в місяці. Ця різдвяна ніч справді квітнева.

Багато літ переїзжав я крізь ці води в цю саму ніч і в цей сам час, інколи в погоду, як нині, інколи в мороз або бурю; нераз самотно як нині, иншим разом з другами, які живуть далеко від мене або вже не живуть. І кождий раз їхав я на Службу Божу, в цей сам монастир черців Капуцинів... Є багато глибокої мелянхолії в тому, щоби, як мога, що-року оглядати ці самі предмети, на цих самих місцях, цієї самої днини та години...

По чверть години переїзду, тихого мов перелив хвиль, причалюємо до еспанського берега, де перейшовши біля знайомих нічних вартових, можу спокійно йти до чернечої каплиці надбережною, у підніжжа гір. Молодик покидає мене, полишаючи мене під опікою зір і у неяснім півсутінку. По дорозі стоїть кілька високих баскійських хат, покривлених, старезних, у ночі ще білих від вапна; далі примари дерев, величезні гиляки без листя. Є й самотні місця, темнійші, зі скелями у горі. І все це спить мирно, у безмежній мовчанці.

Ідемо двайцять хвилин, може пів години не кваплючись; ідемо у задуманій ночі, яка, видається, щось позичила своєрідного та цілющого з ніжної тайни Різдва.

Переходить поуз мене два чи три гуртки співаків, яких чути було здалека; це хлопці з Фонтарабі, з лямпіонами; виспівують старі пісні про Вифлеємських царів; одним супроводить писклива ґітара, иншим барабанчик. Усі в легкому похміллю здоровкаються зі мною веселими „добрий-вечір" і чую як негайно пропадає в долині гомін їх голосів і їх підстрибуюча, старосвітська музика.

Та ось нарешті величезні стіни монастиря, блідо-сірі, у фантастичнім вигляді, під зоряним небом. Входжу на сходи з широкими ступінями і ще крізь чисто-свіже повітря на дворі лине до мене запах кадила.

Двері каплиці відчинені — стежка жовтого сяйва у блакитньому ноктурі; здається, що нині кождий може ввійти ними без контролі. Давнійше, на Різдво, ці двері були зачинені залізними засувами; треба було переходити паламарню і показувати пропуск підзорливому черцю.

Люде входили туди маленькими гуртками, перевірюваними та добре пересіяними. Але в нинішних часах усе робиться простійше, усе баналізується; ніхто не стоїть на сторожі святих місць і вони є доступні кожньому захожому.

Ця капличка вже повна, і коли входимо туди маємо нежданне враження, що находимося у хварі в якій ледви можна бачити, у ночі зовсім ріжній від ночі на полях, у такім густім кадильнім димі, що є щось з неясного марева розсіяного над непорушними капуцинами перед вівтарем і непорушними жінками у притворі, прикритими одноманітно-чорним серпанком. При шепоті молитв відспівуваних пів голосом, далеко на хорі, дивне похоронне враження зринає над цією громадою жіноцтва, з головами вгорненими чорним сукном, що бють поклони. Усі вони прибрались у жалібні мантилі, згідно зі звичаєм у Басків, який наказує одягати їх підчас релігійного обряду, на те, щоби пригадувати людську перехідність.

Усе тут має нагадувати смерть. Вона немов би нависла над кількасот схиленими головами. Кожний камінь у цій церкві є каменем похоронним і почуваємо, що земля по якій тут ходимо є повна костей. З цієї юрби селян і бідаків, де переважають старці, йде трупячий запах, якого кадило не в силі перемогти. Що хвилини чути сухий кашель, який зростає луною склепіння. І справді: у цей вечір тільки пронизуюча всіх думка про смерть єднає тут усі ці істоти у зусилю спільної молитви. Проти смерти дзвонять усі ці церковні дзвони, яких гомін розливається у цей мент по всім усюдам і наповнює тишу. І проти смерти поставили тут цю білу Пречисту Діву, єдину у сяйві свічок, у темній каплиці... Ах! якою всміхненою та білою є оця велика Пречиста Діва у ґірляндах білих рож: наче оманне, безмежно солодке марево, що повисло осяйне над престолом у хмарі кадила.

Кадило стає щораз густійшим у притворі.

А статуї святих зливаються з непорушними черцями, яких бороди та чуприни є так само стародавні, як волосся на деревляних та камінних різьбах. А проте цей молитовний щепіт є тільки заспівом, приготовленням до чогось иншого, на що юрба чекає. Над віруючими сидячими, або навколішках, великий, таємничий крилос, огорожений мов гарем тягнеться у формі склепіння від стін притвору аж до третини церкви; чути, що в ньому є невидні люде і вряди-годи звідтіля прориваються звуки барабану, брязкіт склянних та мідяних палочок немов би там ішли приготовання до дивної музики.

Прийшла пора і Служба Божа починається. Запалюють більше свічок. Дванайцять черців у одежах та капузах з білого оксаміту входить у туманний хор, на переді з дяками, що несуть ліхтарні на довгих штабах. Усе це подобає на щось старосвітське, вилиняле і на-пів варварське.

І тоді нараз у таємнім крилосі у горі вибухає музика пронизлива та дивоглядна, від якої проходить дрож по одноманітно-розколиханих молитвах: бо ось народився Христос, переможець смерти прийшов на світ і його прихід витають у несподіваних, шалених радощах!... Дві або три флейти проводять хором мужеських голосів, безглуздо радісних, а такт вибиває з трийцять барабанщиків Басків і безліч кастаніетів. І все те, настільки скрегітливе і нежданне у церкві, таки викликає самою своєю дивоглядністю рід релігійного настрою. Це старі різдвяні колядки з Ґвіпізкоа. Черці, що счиняють цей дикий святочний гомін у крилосі супроводять свою музику чимсь у роді обрядового танцю; і чути, як вони підкидаються рівномірно, а на стінах видко їх тремтючі тіни.

Ця Служба Божа дуже складна та довга, продовжується при приголомшуючім шумі флейт та згуках носового дишканту. А понад чорними вгорненими головами, над нужденними шалями і сивими чупринами у щораз густійшім кадильнім димі, голосіння якихсь старих псаломів повторяється зі зростаючою екстазою при такті громових ударів барабана і шерсткім, легкім гомоні численних кастаніетів, якими потрясають зручні пальці...

А коли все кінчиться, юрба селян та бідаків пре в напрямку хору, звідкіля виринає лялька на руках капуцина, що дає її цілувати віруючим... Бідолашна лялька, яку вгорнули в пеленки і яка представляє новонародженого Спасителя.

Перекл. Мих. Рудницький.

СЛАВНИЙ РОСІЙСЬКИЙ ТАНЦЮРИСТ МИХАЙЛО ФОКІН

виставить балет в Metropolitan Opera House, 26-го лютого б. р.

Михайло Фокін, славний російський танцюрист враз зі своєю жінкою, Вірою, котрий добився світової слави у Царськім Театрі в Петрограді, виступить перший раз перед американською публикою 26. лютого б. р. вечером в Metropolitan Opera House, де поставить новий балет під назвою Медуса. Враз з ним і його жінкою буде виступати в балеті около сімдесять американських дівчат, вишколених ним самим.

Се буде його перший виступ на американській сцені, до якого він приготовлявся около трех літ. Він сам буде грав ролю Персеуса а його жінка буде представляла ролю Медуса. Музика буде Симфонія Чайковського. В той сам час буде виставлений ще другий балет „Capricio Espanol", музика Римський Корсаков та другі російські балети, славні його імени, як „La Reve de la Marguise", „The Dying Swan".

Симфонічна Оркестра складаєся з самих російських музиків а проводив нею буде Александер Аасланов, славний кондуктор Царського Театру, який що тільки приїхав до Ню Йорку. Се буде його також перший виступ в Америці.

Матвій Костишин.

НЕЩАСНА МАТИ!...

З сучасних хвиль господарки Галлера на Галицькій Україні.

Плине річенька під гаєм,
Фаленька хлюскоче,
Осокою буйний вітер
Химерно шепоче.

Мов шепотом розпитує
Хто се тут блукає?...
Чи за щастем серед ночи
В осоці шукає...

Може щастя, красша доля
На тамтому боці?...
Може в ріці серед фалі,
А може в осоці?...

— — — — —

Іде осокою Гануся
Сльози обтирає
І до груди байстря тисне
Тисне, пригортає.

Пригортає, промовляє
Дитя моє любе,
Як не стане мене більше
Хтож тя приголубе?...

Приголубить, розпитає
Як свою дитину,
Мовчиш собі: а не знаєш
Свого батька сину.

Він збезчестив твою матір,
Годі розказати,
Сам сміючись: тай поїхав
У Варшаву гуляти.

Мене лишив у недолі,
Щоб сміялись люди,
Як з тобою я ходила
Дитя моє любе.

Носилам тя у недоли,
З нею породила,
Викупалам тебе в сльозах,
Журбою повила.

А твій батько?... та що й казать
З иньшими гуляє,
А про тебе... і байдуже,
Може й не згадає.

— — — — —

Ворохнувся буйний вітер,
Закричали сичі
Вже на північ заспівали
Півні пісню тричі.

Повернулась Ганусенька
В старую хатину,
Кладе до сну мале байстря,
Спи — говорить сину.

Спи здоровий, рости скоро,
Відтак поміж люди
Підеш собі; бо муж верне,
Лихо з нами буде.

Лихо, лихо, а з ним сором
Непереказати,
Ані мужа із тобою
Мині дождати...

Піду сину, викупати
Своє тяжке горе,
Хай попливе з фаленькою
У синєє море.

Там осушу свої сльози,
Серцю лекше буде...
Ти останься самотою
То й згодують люди...

Те сказавши, заридала
І в двері прямує,
Байструк заснув тай нічого
Не бачить, не чує.

Не знає він, що матуся
Його попрощала
Та до ріки з недолею
Сердега пігнала.

— — — — —

Повний місяць скривсь за хмари
Виринуть не хоче,
Тільки буйний осокою
Химерно шепоче.

Тай річенька розгулялась,
Немов усьміхаєсь...
Мов на стрічу Ганусеньці
Що ось приближаєсь.

Прилетіла... зупинилась,
Глянула довкруги
На широкії левади,
На зелені луги...

Прощавайте!... тяжко жити,
Добулося з груди.
Тут свій сором закопаю,
Що буде то буде.

Красше мені під водою
Спокійно скінчити,
Як оплакувать недолю
Із соромом жити...

Боже! прости!... прийми душу,
Ти водние тіло
Тай шубовснула у воду
Лиш загуркотіло.

Розступились жовті хвилі
Ганусю приймили,
Недоленьку її сором
Раз на все покрили.
Лиш осока шепочучи
Немов промовляла
Що байструка вже не буде
Мати годувала.

— — — — —

При діброві байрак з тиха
В задумі дрімає,
На калині соловейко
Присів та співає.

Приспівує козакови,
Щоб спокійно спалось
І козацькії пригоди
У сні споминались.
Співа, співа соловейко,
Калина сумує,
А під нею у могилі
Козак епит не чує.

Що пригнався буйний вітер
Розказати лихо,
При могилі зупинився
Тай шепоче тихо.
Похитує осокою,
Щоб козак збудився,
Тай на лихо, що скоїлось
Мерщій подивився.

Як у него вража шляхта
Господарювала,
Що Ганусю із сорому
Весь світ попрощала...
Шепче буйний немов кличе:
Вставайже козаче!...
Козак мовчить, лиш соловій
На калині плаче.

Що козак спить у могилі,
Мати ся купає,
Байструк плаче; його батько
У Варшаві гуляє.

Вінніпеґ, Ман., Канада.
2. — 1921.

З ІСТОРІЇ КУХНІ

Кухарі в старинному Римі не лякались ніяких жорстокостей, щоби лише своїм панам приправити як найсмачніщі потрави. Вони осліплювали перепелиці, щоби їх ліпше можна було кормити, молодим голубятам виломлювали ніжки, щоби не кидали гнізда. За часів Лютра в Німеччині пекли гусей живцем, або живих раків держали над сірчаним димом, аж почервоніли, потім подавали їх разом із вареними. Не жалували і співучих птахів, різали їх і пекли — це було щось зовсім буденне. Французи хвалили собі в XVI. ст. німецьку кухню. Французький подорожник Монтень жалував, що в подорожі по Німеччині не взяв із собою французького кухаря, щоби цей навчився так варити як німецькі кухарі. Цей сам Монтень каже, що німецька кухня ліпша від італійської. „В Фльоренції — каже Монтень — дають за мало мяса й воно не добре приправлене". Та німецька кухня значно попсувалася підчас 30-літньої війни. Як ціла культура, так і кухня підупала під французький вплив. Та за часів Людвика XIII і Людвика XIV не була добра. Французи любили богато їсти, а на якість не зважали. „Король сонця" Людвик XIV мав дуже здоровий апетит. На одному обіді був він у силі зїсти: чотири тарілки зупи, цілого фазана, куропатву, велику тарілку „айріш стю" (душене мясо, „душанина"), два великі кусні шинки, тарілку „пейон" а до цього ще овочі й варення (конфітури). Коли читаємо списи страв (меню) князів із тих часів, мусимо дивуватися, як могло зміститися стільки в одному жолудку? Так на обід на гановерському замку подавали прим.: дві зупи з вина, сарнячу похребтину, смажену птицю, коропи, паштети, начинювану баранину, волоську капусту, шинку з дикого кабана, телячу печеню, заграничні кури, молоді курятка, воловину, карасі; та це все то була щойно перша „страва". На другу страву пійшли: баранячa печеня, фіґовий торт, леґуміни, щука, печеня з оленя, карчохи, воловина з клюсками, телятина, печеня на квасно, раки, молочне порося (годоване молоком), телячі кишки, волові ноги а вкінці ще десер. Також у горожанських домах були тоді справжні пири, з шість „подань" а кожде „подання" з десять ріжних страв. На великому обіді мусіла бути т. зв. „оселедчана курка". Була це на-пів печена курка шпікована оселедцем, покраяним на пасочки, а облита мішаниною: росолом курячим і оселедчаним молочком, та приправлена сильно корінням. Така „оселедчана курка" спричинювала спрагу, а пити — це було теж найважніще при такому обіді.

Не знали поміркованости в їдженню і в XVIII століттю. Вельможа повинен був подати на обід своїм гостям щонайменьше три „подання": передівсім поживну мясну страву або рибу з яриною, чотири менші миски і дві hors d' oeuvres; друге: велику печеню (дві-чі); третє: овочі й компот. Та тепер уже — передусім у Франції — почали дуже зважати на якість. Звісне є, що великі аристократи, головнож король, цікавилися вельми тайнами куховарської штуки. Людвик XV куховарство вважав важніщою справою як державні діла. Дуже добре розумівся на сосах і потравках. Та й инші не стояли в цьому низше від нього. Неодна страва, якою пишаються сьогоднішні списи, походить із часів „рококо" або таки придумана цим королем. А князь Рішелє придумав майонез, Бешанель придумав сос „бешанель", а любив його так, що казав, зїв би рідного батька, колиб його приправити тим сосом. Куховарство тріюмфувало. Придумували найріжніщі назви, а були страви так мистецьки приправлені, що й найбільший знавець не догадувався, що в самій чері їв, Корінням знали мясні страви приправити так, що можна було сміливо сказати, перемінювали мясо в рибу. Найліпші куховарські мистці тих часів, Марен, Мутіє іМеселіє суперничали в придумуванню куховарських приписів.

Ніколи не було стільки ласунів (смакунів), як у XVIII ст. Господарі найбільше вважали на це, щоби обіди, на яких приймали гостей, були як найсмачніщі. Президент Ґеноль прославився смачними вечерами, абат Морель і ґрафиня Аальні сніданками, герцоґ Шоасель давав славні вечери. Всі ласуни старались бувати у них. Ніщо надзвичайного, коли хто переївся, захворів на жолудок, або й легкий грець побив його з переїдження. Та справжній ласун не попадав ніколи у таку халепу. Мали на це відповідні засоби. Славні смакуни цих часів знали не лише їсти найліпші страви але й уміли їх їсти „по мистецьки". Знали також описати такі страви. Ґрімо де ля Реніер ґенеральний податковий посесор видав „Альманах смакунів". Сам він помер наслідком цього, що за богато їв гусячих паштетів. Якийсь Бершу писав гумористичні вірші про куховарство. Та найзнаменитішим смакуном цих часів був маркіз де Кіссі, якого тости й куховарські замітки ще й сьогодні можна почути в париських товариствах. У нього подавано на обід не щоьс небувалого, але найліпшого, не найріжнородніще з усіх країв і підсонь, але найвідповідніще, як найліпше приправлене. Брілян-Саварен написав „фізіольоґію смаку" це гарна книжка справжнього „фільозовфа куховарства".

Французька кухня мала перевагу в Европі і в XIX ст. Та з пробудженням націоналізму поодиноких народів після наполеонських воєн перевагу взяли національні страви. Сьогодня можемо говорити про виключно українську, російську, німецьку, анґлійську, італійську, скандинавську кухню. Европейське куховарство може ще почванитися перед американською кухнею новим воєнним „винаходом" на полі куховарства, а саме т. зв. „ерзацами". Чого то не варили підчас війни не лише при війску, але й убоге населення б. Австро-Угорщини й Німеччини?

СОБАКИ „БЕРНАРДИНЦІ"

Андрі Бордо містить в "Ілістрасіон" цікаву статтю про славних псів із Великого Св. Бернарда. Ігумен монастиря подав йому такі інформації: шляхотна раса бернардинців, що первісно мала наче шовковий волос, походить із 14-го століття Повстала з крижування данського пса з піренейською сукою. У страшній зимі 1812 року вигинули всі самиці зі студени. Намагалися доловнити расу при помочі раси Терранова. Та тепер пси дістали довгий волос, на який начіпався іней і лід. Треба було вернути до ґладкого волоса. Сьогодня в монастирі є одна одинока представниця цього роду: гара сука Мармотта. Волос правдивого бернардинця є червонява з білими пятнами. Самець має білу шию, біле пятно між очима, білі лапи і хвіст, горбатий ніс, коротку, чотирокутну морду. Їх прикметою на ногах є якби остроги. На внутршній стороні задніх ніг мають як би малий ріг, довший 3 цм. загнений до середини. Беднардинці знамениті сторожі, розумні, сулужні, а вірні свому господареві. Сьогодня на гірському просмику є їх десять. Всі визначилися вже пожертвованістю, бо водять мандрівників по вічному снігу, серед ріжних небезпек, у сніжну заметіль. Більшість їх не жиє довше як 10—12 літ з причини гострого клімату. Після стількох літ собака захворіє на запалення лехких, прийде до хати, покрутиться, зівється в клубок на свойому місці тай більше не підведеться.

Іван Франко.

БОРИС ГРАБ.

(Докінчення).

— І є надія дійти в таких річах до правдивої відповіди?

— Скажи: до якоїсь відповіди: — з притиском мовив Міхонський. — Що значить "правдива" відповідь? Що для нас правдиве, для инших, пізніших може бути вже не зовсім правдиве. Головна річ: відповідно поставити питання і дати на нього відповідь згідну зі знаними нам фактами. Инші будуть мати більше фактів або розуміти муть наші факти не так як ми, то й відповідь їх буде инша. Ну, та годі про це. Ще маєш час на такі річи. Ти ще — він усміхнувся ласкаво — на пляніметричнім погляді стоїш. Читай далі! Читай не багато, не швидко, а старайся доходити до стереометричного погляду. Тоді поговоримо про це більше.

Від того часу Борис під проводом Міхонського прочитав усі найкращі твори Ґетого, Шіллера, Лессінґа та Віляндa. Шекспіра читав у німецькім перекладі, бо в Перемишлі не було, хтоб навчив його анґлійської мови. З принукою Міхонського він зараз у пятій клясі записався на французьке і по двох роках дійшов до того, що міг в оригіналі читати Моліера, Расіна та Корнеля. Знаючи латинську та французьку мову, він при помочи Міхонського легко вивчився італійської, перечитав Манцонія "I промессі спосі", та й його тягло то Данта та Аріоста. Міхонський радив лишити їх собі по матурі, а тим часом поглиблював його розуміння про читаних авторів розмовами про твори чільних майстрів усесвітної літератури. Добачуючи в Грабових відповідях та рефератах, що він із плянімeтричної — по його термінольогії — стадії розуміння переходить до стереометричної, він давав йому читати докладні житеписи даних авторів збірники їх листві, мемуари їх самих та їх учасників і тим приучував його з одного боку розуміти всякий твір людського духа на основі того часу і тих живих людських взаємин, яких він був витвором і виразом, а з другого боку призвичаював його розуміти історію даного часу, так сказати, аналітично, із свідоцтв та настроїв тогочасних людей, а не з готових підручників. Тоді поза шкільними підручниками були в моді серед ґімназійної молодіжи більші "Всесвітні історії" Роттека й Шльоссера, та Міхонський не радив Борисові читати їх.

— У загальних нарисах, — мовив він, — маєш усесвітну історію в школі. По що тобі ще збільшувати той баляст і набивати собі голову готовими конструкціями, які для свого часу й їх авторів може й мали якесь значіння, а для нас не мають ніякого? Захочеш глибше увійти в студіюванне якоїсь історичної доби, йди просто до жерел, до сучасних тій добі писань, або до основних монографій, а отакі сметанкарі, що ніби то збирають сметанку з усіх спеціяльних праць, дають по правді тільки якусь бовтанку, препаровану для їх власного смаку, але для нас, особливо для молодіжи, більше шкідливу ніж пожиточну

Так само остерігав Міхонський Бориса перед читаннем компендій історії літератури.

— Це не для тебе! — говорив він. — Старайся насамперед пізнати як найбільше творів літератури з власного читання, а тоді вже берися й до історії літератури. Я би велів попалити девять десятих частей усіх тих компендій. Це попросту деморалізація, а не наука. Вони виробляють цілі ґенерації тих премудрих людців, що все знають, але по верха, з чужих слів, а про все готові говорити з таким певним видом, немов вони все те бачили, читали й передумали.

Обік чільних творів літератури — про твори штуки тоді в Перемишлі не було й мови — Міхонський давав Борисові читати добрі житеписи чільних діячів літератури та науки, деякі спомини великих людей та їх листи, приучуючи його розуміти всякий твір того часу й тих людських взаємин, яких він був витвором і виразом. Оттак прочитав Борис Люісову біоґрафію Ґетого та Екерманові розмови з Ґетем, польські спомини Паска, кореспонденцію Ґетого з Шіллером, мемуари Бенвенута Челлінія та Ґетеву Wahrheit und Dichtung. Жива основа — ось на що головно старався Міхонський звернути увагу свого улюбленого ученика. І звільна зпоза артистичних і поетичних діскусій висувалися уваги про саме людське життя, про сучасні заходи і змагання людського духа, про сучасну науку і сторчину, природничу й суспільну. Та тут Міхонський звичайно задоволявся тим, що сформулювавши якесь питання, додавав:

— Власне над тим, у тім напрямі тепер працюють учені люде там, у вільніиших краях. Ну, тай ти колись дізнаєшся про це. А тепер іще маєш час. Це вже належить до стереометричного способу задивлювання, а для цього ти ще не зовсім підготований.

Ми вже бачили, яким простим, натуральним способом Міхонський розбудив у хлопячій душі постанову — ніколи не брехати. Правда, треба було довгих літ систематичної та терпеливої праці з боку учителя та ретельного зусилля з боку ученика, щоб із цеї постанови мов із зернятка виплекати гарну ростину — чесну отвертість та правдивість характеру. Живучи в ненастанній, але ріжнородній і для того не вбійчій, все бадьорій праці, Борис привик добре обраховуватись зі силами, приступаючи до якої-будь роботи. Він привик числитися так само й зі словами, не обіцював такого, чого не міг сповнити, а обіцявши докладав усіх сил, щоб таки сповнити. Для того він при поєдинчім та нескомплікованім сопсобі життя ґімназійного ученика ніколи не попадав у таке фальшиве положеннє, де би мусів крутити вибріхуватись, як то кажуть, милити очі. Товариші знали й високо цінили його словність. Коли котрий запитав його про що будь, то міг бути певний, що Борис або скаже йому відповідь зовсім докладну, або відповсіть просто, що цього не знає; тай у таких разах він, широко як на ґімназіста обчитаний, звичайно вмів сказати, де можна знайти відповідь на дане питання. Ученики зразу на пів жартом прозвали його "Епамінондом", вичитавши в латинських вправах речення про цього старинного героя, „ut ne ioco quidem mentiretur". Пі назвою "Епамінонда" знала Бориса вся ґімназія.